

HET VERDWENEN WALRAVERSIJDE

Tussen Oostende en Middelkerke, waar scholeksters, steenlopers en diverse soorten meeuwen het strand prefereren als foerageerplaats, woonden ooit vele eeuwen geleden mensen.

Waar nu het strand de werking ondergaat van ebbe en vloed vond men de restanten terug van een Gallo Romeinse nederzetting en een Middeleeuws vissersdorp. Een nu onder het zand en de klei bedolven woonplaats uit het verre verleden.

Dank zij het intensief archeologisch onderzoekswerk van het Oostends echtpaar Etienne Cools en Agnes Mortier, begeleid door beroepsarcheologen Verhaeghe en Thoen is men inmiddels heel wat te weten gekomen over dat verdwenen Walraversijde. Het bleek zelfs een unicum te zijn langsheen de Noordwestkust van Europa. Geen Stonebenge of Carnac, doch archeologisch gezien minstens even belangwekkend.

Het was de Koksijdenaar Karel Loppens die als eerste in de jaren twintig de nederzetting ontdekte op het strand van Raversijde. Na hem kwam de Franse geschiedkundige André Chocqueel er zelfs een deel van zijn leven slijten met het opzoeken en graven van Gallo Romeinse en Middeleeuwse voorwerpen zoals potscherven, munten, vistuig, gespen, sieraden, beenderen en allerlei gebruiksvoorwerpen. De man liet Oostende een heel museum na waar deze stad echter nauwelijks raad mee wist. Gewoon een gevolg van het feit dat men toen de waarde nog niet kende van deze archeologische voorwerpen en de nederzetting.

Het waren Etienne Cools en zijn echtgenote Agnes Mortier die Walraversijde ontdekten als die unieke nederzetting uit de Gallo-Romeinse en Middeleeuwse tijd. Zij situeerden het veenwinningsgebied, de nederzetting, de aangelegde dijken van vroeger en zelfs de inmiddels verdwenen geul die tot diep landinwaarts liep en vlakbij de site gelegen was. Beetje bij beetje zochten zij verder om voor zichzelf en de buitenwereld een beeld te reconstitueren van de wijze van leven van die mensen die hier eeuwen geleden aan onze kust hebben gewoond. Het boeiende levenswerk van twee bijzonder interessante mensen, die ook die Chocqueelverzameling onder hun hoede hebben genomen met het doel alle voorwerpen grondig te inventariseren en hopelijk straks de ruimte zullen vinden om dat alles te kunnen tonen aan allen die belangstelling hebben voor de ontstaansgeschiedenis van onze kust en het leven van mensen hier in vroegere tijden.

Hun werk is des te belangrijker al we weten dat de vindplaats inmiddels onder een nieuwe laag zand bedolven zijn geraakt

De veenderij op het strand van Raversijde.

tengevolge de aanleg van nieuw golfbakers. Wellicht komen ze nooit meer aan de oppervlakte.

Een hobby die een passie werd

Agnes en Etienne leerden elkaar eigenlijk kennen op de luchthaven van Oostende. Hij werkte daar als verkeersleider en zij was er hostess. Die liefde zou hen niet in de lucht brengen, doch heel dicht bij de aarde. Want toen Agnes op een gegeven ogenblik haar verzameling gevonden potscherven en ander voorwerpen toonde die ze gevonden had op het strand van Raversijde, werd Etienne Cools er meteen begeistert door. Sindsdien zijn ze beiden bezig geweest het geheim te onttraadselen van het verdwenen Walraversijde.

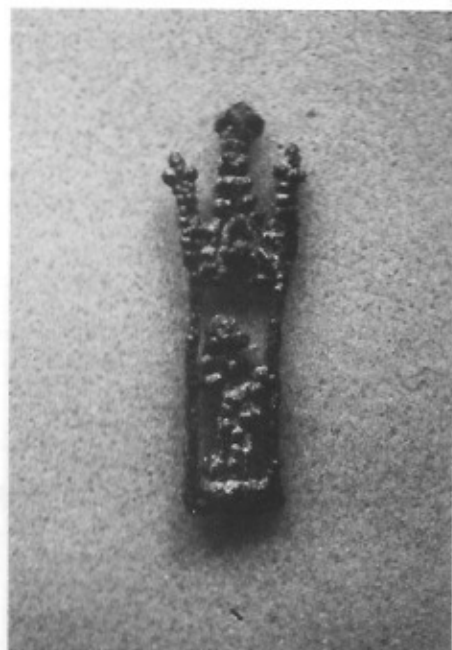
Agnes Mortier was nog een klein meisje toen ze al vaak, bijna dagelijks, op het strand kwam van Raversijde. Veelal met haar vader die de strandvisserij beoefende, soms ook met haar grootvader die vroeger ook strandvisser was geweest. De Mortiers wonen hier immers al eeuwen. Kleine polderboeren, mensen van de duinen die tegelijk leefden van de zee en het land. Een uitstervend ras.

Soms herinnert Agnes zich, wees haar grootvader haar bij laag tij op een smalle streep in zee. Kijk zei hij dan, «daar ligt de Cesarsdijk». Misschien heeft daar ooit nog een dijk gelegen en ontstond zo een streektoponym. De moeite waard om te onderzoeken.

Wat Agnes en Etienne wel gedurende jaren onderzochten was het strand van Raversijde alwaar zich ooit de nederzetting

en het veenwinningsgebied heeft bevonden. Ook het omliggende land achter de duinen zochten ze af en zo ontdekten ze tenslotte ook de ligging van het latere middeleeuwse dorp waarvan de kern zich achter de duinen bevindt.

Vanuit hun huis kijken Agnes en Etienne uit op de plaats waar zich het vroegere dorp heeft gesitueerd. Walraversijde verdween echter tijdens de godsdienstoorlogen die West-Europa teisterden in de 16de en de 17de eeuw. Toen de Spaanse troepen Oostende belegerden hebben ze Walraversijde gebruikt als legerplaats en toen ze teruggetrokken was er allicht nog weinig intact. De bewo-

Een middeleeuws sieraad, gevonden te Raversijde.

Anno 269

De zon is ondergegaan en de veilige bedding van haar nacht. Het land van duinen, rietvelden en moerassen achterlatend in een rosse gloed. De zomer is nakend.

In het kleine dorp aan zee heerst een vredige rust. De zoutzieders hebben de werkplaats op het begroeide strand verlaten en haasten zich naar hun eenvoudige woningen achter het beschuttende duin. Twee vuren werden aangelegd om de vissers en jagers de weg te wijzen. Ook zij komen toe, de vissers van de zandbanken, de jagers uit het diepe rietland. De buit aan waterwild en vis is rijk, iedereen is tevreden.

Alleen Carvi de Opperste blijft onrustig. En dat is nu al dagen zo. Van toen de vissers uit het naburige dorp hem verteld hebben over de vreemde boten die geland zijn in het noorden. Vanaf het hoge duin speurt hij de wilde zee af en volgt de avondwulpen in hun vlucht.

Tenslotte begeeft ook hij zich naar de hut om te eten. Het vers gekookte vlees smaakt lekker. De jagers hebben het geruild voor vis met de Romeinen uit Oudenburg.

In het licht van de toortsen ziet Carvi de ring glinsteren aan de vinger van Talia. Een bronzen ring met groene steen die hij voor twee zakken zuiver zout gekocht heeft van een Romeins Koopman. Ongelooflijk duur betaalt maar hij heeft er geen spijt van. Het was tenslotte een geschenk voor de mooie Talia.

Inmiddels snijden smalle vreemde boten door de woeste branding tot ze over het zand schuren. De mannen houden hun werpspiezen en lange zwaarden gereed.

Niemand weet het precies. Maar zo'n inval uit zee verricht door Angelen, Saksen of Friezen kan het einde betekenen van de eerste nederzettingen aan onze kust.

De opkomende stormvloed van de 4de eeuw (2de Duinkerksiaanse transgressie) waren in ieder geval catastrofaal voor iedere vorm van kustbewoning. De nederzettingen verdwenen in zee en mensen trokken zich terug in de hoger gelegen zandstreek.

Oudenburg en Gistel kwamen aan zee te liggen evenals Brugge.

ners waren vermoedelijk gevlucht en Walraversijde raakte zo in verval dat het van de kaart verdween. Op een andere plaats, meer naar het oosten toe zou het later herbouwd worden maar nu onder de naam Raversijde.

Middeleeuws vissersdorp

Toen Etienne Cools op een gegeven mo-

ment in contact kwam met de Nederlandse beroepsarcheoloog Jan Trimpe Burger kwam alles in een soort stroomversnelling terecht. Uitgenodigd door Jan Trimpe Burger bij een grote opgraving in Aardenburg herkende Etienne Cools al de voorwerpen die hijzelf en zijn vrouw gevonden hadden op het strand en achter de duinen. Toen hij dat aan Jan Trimpe Burger vertelde was die één en al oor. Dus nodigde Etienne Cools hem op zijn beurt uit naar Raversijde. Bij het zien van de stukken was Trimpe Burger onmiddellijk laaiend enthousiast. Na hem kwamen de beroepsarcheologen dan ook één na één naar Walraversijde. Vandaan af zou Walraversijde pas echt erkend worden als unieke en belangwekkende Gallo Romeinse woonplaats.

Weinig mensen uit de kuststreek weten dat of realiseren het zich, maar Walraversijde is een archeologische ontdekking van grote internationale waarde. Want men kent wel vergelijkbare vindplaatsen uit de Gallo Romeinse tijd in Nederland, Groot Britannië en Noord-Frankrijk maar die zijn allemaal ontoegankelijk geworden voor wetenschappelijk werk, hetzij door erosie of door overbouw.

Over de toenmalige bewoners van het Middeleeuws dorp is men aan de hand van de vondsten reeds heel wat te weten gekomen. Walraversijde had in de Middeleeuwen het heel specifieke karakter van een zeedorp. De activiteiten van de toenmalige bewoners waren duidelijk toegespitst op visvangst, zeevaart en veenstekerij naast duin- en polderlandbouw. Over deze activiteiten weet men historisch nog heel weinig af. Vandaar ook het grote belang van Walraversijde.

Ooit diende zelfs een dijk gebouwd te worden dwars doorheen het dorp. Het enige middel om het dorp te behoeden tegen de stormvloed van 1404 en 1405.

Eveneens uit de opgravingen en vondsten kon men afleiden dat het dorp tussen de 13de en het begin van de 15de eeuw een

ware bloeiperiode moet hebben gekend.

Naast sieraden en een zeldzame keramieksoort vond men er ook voorwerpen terug die er op wijzen dat er welstand heerste in het inmiddels verdwenen Walraversijde.

Archeologisch monument bedreigd

Zoals het Middeleeuws dorp destijds ten gronde werd gericht door bloedige godsdiensttwisten dreigt nu de belangrijke archeologisch vindplaats achter de duinen verloren te gaan door een wildgroei van landschapontsierende kampeerterreinen. Door de vele kampings is dit middenkustgedeelte reeds één van de minst aantrekkelijke plaatsen geworden langsheen onze kust.

En hoewel nu reeds duidelijk is dat ieder stukje natuurgebied aan onze kust straks puur goud zal waard zijn breiden de kampingbonzen van Middelkerke hun terreinen verder uit. (Wij hebben niets tegen bestaande en net uitzijnde kampeerterreinen. Wel tegen een wildgroei die onze kust er alleen maar onaantrekkelijker op maakt.) De wijze waarop de laatste kamping er ten andere tegen alle adviezen in gekomen is spreekt boekdelen.

Nu valt enkel te hopen dat de staat, de provincie en het Oostends stadsbestuur de kans zullen grijpen die hier voorhanden ligt.

Een unieke kans namelijk om op die plaats een klein museum te openen over het verdwenen Walraversijde en de hele ontstaansgeschiedenis van de kust. Oostende heeft al een Visserijmuseum gemist, hopelijk missen ze nu ook nog niet dat archeologisch museum. Misschien dat Agnes Mortier en Etienne Cools wel bereid zullen blijken te waken over het archeologisch museum van Walraversijde. Het zou alvast een winstpunt betekenen voor onze middenkust.

CW.